

III. JURISPRUDENȚĂ

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA DIMON ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

Invocând încălcarea art. 6 §1 din Convenție, reclamantul pretinde încălcarea dreptului său de acces la o instanță, având în vedere anularea recursului său pe motivul nerespectării unei cerințe procedurale, pe care o consideră excesivă.

La originea cauzei se află cererea nr. 29.117/05 prin care domnul Constantin Dimon („reclamantul”), a sesizat Curtea la 15 iulie 2005, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

La o dată nespecificată, reclamantul a introdus o acțiune în justiție împotriva comisiei locale de aplicare a Legii nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere care au fost naționalizate în timpul regimului comunist. Acesta a solicitat anularea Deciziei administrative a comisiei din 8 septembrie 2003.

Prin Sentința din 16 decembrie 2003, Judecătoria Brașov a admis în parte acțiunea reclamantului și a obligat comisia la acordarea dreptului de proprietate asupra mai multor hectare de pădure pe două amplasamente identificate.

Comisia a declarat apel împotriva sentinței, care a fost admis de Tribunalul Brașov și a respins pretențiile reclamantului.

Reclamantul, reprezentat de un avocat, a declarat recurs împotriva deciziei. Pârâta, respectiv Comisia locală de aplicare a Legii nr. 1/2000 de pe lângă primăria orașului Predeal, a fost citată să se prezinte și a fost reprezentată la ședințele din fața curții de apel. Reclamantul a fost de asemenea prezent.

Prin Decizia din 24 februarie 2005, Curtea de Apel Brașov a constatat nulitatea recursului declarat de reclamant, motivând că acesta nu a indicat denumirea pârâtei și adresa acesteia. În

¹ <http://www.monitoruljuridic.ro/act/hotararea-din-27-noiembrie-2012-in-cauza-dimon-impotriva-romaniei-emitent-curtea-europeana-a-drepturilor-omului-201363.html>.

consecință, nu a îndeplinit una dintre cerințele fundamentale de formă ale recursului, prevăzute de Codul de procedură civilă.

Conform uzanțelor interne relevante: art. 302 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă în vigoare la momentul respectiv, astfel cum a fost modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 58/2003, prevedea că, sub sancțiunea nulității, cererea de recurs va cuprinde, printre altele, următoarele mențiuni: denumirea persoanei juridice și sediul acesteia. Dar, prin Decizia nr. 176 din 24 martie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 356 din 27 aprilie 2005², Curtea Constituțională a declarat neconstituțională această dispoziție din Codul de procedură civilă, motivând că apare ca un formalism inacceptabil de rigid, de natură să restrângă nejustificat accesul liber la justiție.

Reclamantul invocă o atingere adusă dreptului său de acces la o instanță, având în vedere anularea recursului său pe motivul nerespectării unei cerințe procedurale, pe care o consideră excesivă.

Făcând trimitere la Hotărârea Brualla Gomez de la Torre împotriva Spaniei³, Guvernul subliniază cu privire la condițiile de admisibilitate a unui recurs, care pot fi mai rigide decât cele aplicabile apelului și reamintește că, Curtea a recunoscut, în acest sens, o marjă de apreciere care este în favoarea statelor.

În ceea ce privește prezenta cauză, Guvernul constată că restrângerea dreptului de acces la o instanță a fost prevăzută de legea în vigoare la momentul faptelor, a urmărit un scop legitim și a fost proporțională cu acesta. În plus, Guvernul afirmă că această dispoziție legislativă nu era lipsită de claritate și previzibilitate.

² <http://www.monitoruljuridic.ro/act/decizia-nr-83-din-27-februarie-2018-referitoare-la-excepția-de-neconstituționalitate-a-dispozițiilor-art-43-alin-2-art-53-alin-2-art-486-alin-1-nbspși-art-02177.html>.

³ Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII din 19 decembrie 1997, pct. 33.

În acest sens, Guvernul susține că recursul reclamantului nu menționa denumirea și adresa pârâtei, cu toate că acesta a fost formulat cu ajutorul unui avocat. De asemenea, Guvernul subliniază că, din punctul de vedere al legislației, prezenta cerere are doar un interes istoric, deoarece, în prezent, această dispoziție nu mai este în vigoare.

Motivarea Curții

Curtea reamintește că „dreptul la o instanță”, un aspect al acestuia fiind dreptul de acces, nu este absolut și se pretează unor limitări admise în mod implicit, mai ales în ceea ce privește condițiile de admisibilitate a unui recurs, deoarece necesită prin însăși natura sa o reglementare a statului, care se bucură, în această privință, de o anumită marjă de apreciere. Totuși, limitările nu pot restrânge accesul unui justițiabil într-atât încât dreptul său de acces la instanță să fie afectat în însăși esența lui; acestea nu sunt compatibile cu art. 6 § 1 din Convenție decât dacă urmăresc un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit⁴.

De asemenea, Curtea reamintește că nu are competența de a se substitui instanțelor interne. Autoritățile naționale, în special instanțele judecătorești, sunt cele cărora le revine, în primul rând, sarcina de a interpreta legislația internă⁵. Rolul Curții se limitează la a verifica compatibilitatea cu Convenția a efectelor unei astfel de interpretări. Acest lucru este valabil mai ales în ceea ce privește interpretarea de către instanțe a normelor de natură procedurală⁶. Cu toate acestea, reglementarea în cauză sau aplicarea acesteia nu trebuie să împiedice în mod arbitrar justițiabilul să se prevaleze de o cale de atac disponibilă⁷ (Tejedor Garcia împotriva Spaniei, 16 decembrie

1997, pct. 31, Culegere 1997-VIII).

În prezenta cauză, Curtea observă că, în Decizia din 24 februarie 2005, Curtea de Apel Brașov a constatat nulitatea recursului declarat de reclamant pe motiv că acesta a omis să menționeze denumirea pârâtei și adresa acesteia.

De asemenea, Curtea observă că, în recursul său, reclamantul a solicitat „modificarea hotărârii atacate, în sensul respingerii apelului Comisiei Locale de Aplicare a L.1/2000 de pe lângă Primăria Predeal și menținerea ca legală și temeinică a Sentinței civile nr. 11.247/2003, pronunțată de Judecătoria Brașov”. Rezultă că reclamantul a menționat în mod clar cine era pârâta, respectiv Comisia locală de aplicare a Legii nr. 1/2000 de pe lângă primăria orașului Predeal, incluzând astfel și o mențiune privind adresa acesteia. Pe de altă parte, comisia a fost citată și chiar s-a prezentat la ședințele din fața curții de apel.

Recunoscând rolul principal al instanțelor naționale în interpretarea normelor de procedură, Curtea consideră că, prin faptul că nu a luat în considerare conținutul efectiv al recursului reclamantului, Curtea de Apel Brașov l-a privat pe acesta din urmă de accesul la o instanță⁸.

Pe de altă parte, Curtea observă că ulterior, prin Decizia nr. 176 din 24 martie 2005, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională această dispoziție din Codul de procedură civilă, motivând că apare ca un formalism inacceptabil de rigid, de natură să restrângă nejustificat accesul liber la justiție. Totuși, această decizie nu a avut niciun efect asupra situației reclamantului, în absența unei căi de atac împotriva deciziei definitive a curții de apel.

Ținând seama de cele de mai sus, Curtea consideră că a fost încălcat art. 6 § 1 sub aspectul dreptului de acces la o instanță.

⁴ A se vedea în special Edificaciones March Gallego S.A. împotriva Spaniei, 19 februarie 1998, pct. 34, Culegere 1998-I; și Rodriguez Valin împotriva Spaniei, nr. 47.792/99, pct. 22, 11 octombrie 2001.

⁵ Hotărârea Brualla Gomez de la Torre împotriva Spaniei, citată anterior, pct. 31.

⁶ Hotărârea Tejedor Garcia împotriva Spaniei, 16 decembrie 1997, pct. 33, Culegere 1997-VIII.

⁷ Ibidem pct. 31.

⁸ A se vedea Virgil Ionescu împotriva României, nr. 53.037/99, pct. 45-46, 28 iunie 2005; și, mutatis mutandis, Șega împotriva României, nr. 29.022/04, pct. 40, 13 martie 2012.